

Hvordan drive GJELDSRÅDGIVNING innenfor rammene av diakonalt arbeid?

AV BRIT EGELAND

I min praksisperiode i det 4. året av diakonutdanningen ved Diatehs, arbeidet jeg på et rådgivningskontor drevet av frivillige kristne arbeidere i England. Selv om de drev med forskjellige former for rådgivning, var det gjeldsrådgivning som var deres spesielle kompetanse, og hva de arbeidet mest med. Jeg fikk se at deres arbeid var en svært konkret og viktig måte å gi hjelp til mennesker i materiell nød. England er et land hvor fattigdom er mer synlig og utbredt enn i Norge. Allikevel tror jeg at det vil være tilfeller her hjemme hvor gjeldsrådgivning vil være aktuelt.

Hva er gjeldsrådgivning?

Med gjeldsrådgivning mener vi rådgivning og praktisk hjelp (ikke pengestøtte), til mennesker som står i økonomisk gjeld, og ikke greier å

oppfylle sine forpliktelser. Det kan også være rådgivning for å organisere egen økonomi på en mer hensiktsmessig måte.

Gjeld er et område som kan få alvorlige konsekvenser i menneskers liv. At folk setter seg i gjeld er i seg selv ikke nødvendigvis et problem. Problemer blir det derimot om man av en eller annen grunn ikke greier å betale tilbake det man skylder.

Økonomiske bekymringer kan også dra med seg andre problemer. Det kan skape angst og utrygghet. I forskjellige undersøkelser angående ekteskapsproblemer, rangerer økonomiske vansker høyt på listen. Noen mennesker kan bli så desperate at de endog begår selvmord, noe jeg så i min praksis i England. Det

er også en kjent sak at frykt og angst kan virke lammende på evnen til å handle generelt, og til å finne løsninger ut av det uføret man uføret man har kommet i.

Kan så gjeldsrådgivning tenkes som en diakonal oppgave?

I Bibelen leser vi flere steder at vi skal vise Guds kjærlighet til mennesker i nød. Vi kan her vise til Jakobs brev 2,15-16 der det heter: "Dersom en bror eller søster ikke har klær, og mangler mat for dagen, og en av dere sier til dem: Gå bort i fred, varme dere og spis dere mette!- men ikke gir dem det legemet trenger, hva gagnar da det?" Å drive gjeldsrådgivning blir en svært konkret måte å gi nettopp mat og klær. Man bidrar til å hjelpe slik at pengene rekker til det som trengs, dessuten vil den som mottar hjelp også ha følelsen av selv å få kontroll over sin situasjon. Ved gjeldsrådgivning kan man også hjelpe mennesker på flere nivå.

Metode for gjeldsrådgivning

Det finnes forskjellige regler for hvordan man driver gjeldsrådgivning i forskjellige land. Jeg vil beskrive den måten jeg ble kjent med i England, som jeg forstår ikke skiller seg særlig fra norske metoder (Rogalands-modellen).

Når en klient henvender seg for å få hjelp, er det først å fremst viktig å få oversikt over klientens faktiske økonomiske situasjon. Noen kvier seg for å komme med alle opplysningene fordi de skammer seg, allikevel er det viktig for å kunne hjelpe at alt kommer fram. Som en tredjeperson må man bestemme om man skal skrive på klientens vegne til de forskjellige parter, eller om klienten vil ha den skriftlige korrespondanse selv. I England var det rådgivningskontoret som skrev de fleste brevene til de forskjellige parter. Dersom klienten ønsker at en tredjepart gjør dette, er det viktig å

få hans skriftlige fullmakt til å skrive på hans vegne. Alle skriftlige papirer ble det tatt kopi av, og de ble oppbevart i en mappe for hver enkelt klient.

Det er også viktig at man sørger for at man ikke blir ansvarlig for klientens økonomiske situasjon, dersom noe skulle komme opp som bygger på uærlighet eller lignende.

I England ble det skrevet standardbrev til alle kreditorer. Disse inneholdt omtrent samme tekst. Det gikk ut på at kontoret var blitt involvert i klientens økonomiske situasjon, og man ba om at kreditorene avventer alle former for tiltak til kontoret har fått oversikt over klientens situasjon, og kan komme med et konkret forslag for nedbetaling. Vi opplevde å få høflige svar tilbake, hvor de var glade for vårt samarbeid og imøtekom ønsket om å avvente situasjonen til de hørte fra oss igjen.

Etter å ha fått full oversikt over faktisk gjeld, økonomi osv, setter man opp et budsjett for klienten der man tar hensyn til alle faste utgifter og inntekter, eventuelt trygd. Ut fra disse opplysningene får man en oversikt over hvor mye klienten har igjen til å betjene eventuelle lån med. Dersom klienten har flere han skylder penger, vil de forskjellige kreditorer motta samme kopi av budsjett-for-slag for nedbetaling, slik at man kan se at alle parter blir behandlet likt etter forutsetningene. Det er viktig at dette budsjettet er reelt etter klientens faktiske muligheter, for å være en troverdig arbeidspartner for alle parter.

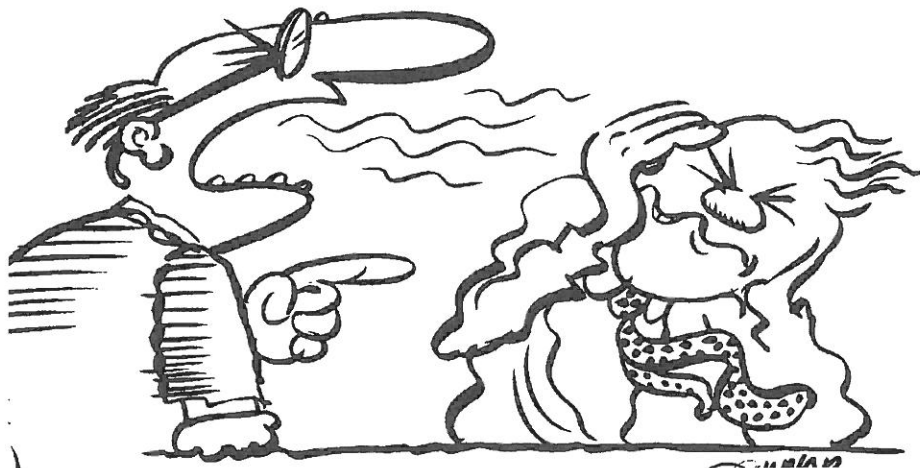
Fordelen med at en tredje part trer inn i slike saker er mange. Det at man er et

registrert firma/organisasjon, gjør at man blir tatt på alvor. Det er da for eks. ikke så lett å komme med skremselfpropaganda/trusselbrev til en slik tredje part. Dette vil være til stor hjelp for klienten som kanskje har mottatt mindre hyggelige brev fra sine kreditorer om trussel om rettslig inkasso og lignende. Rådgivningskontoret hadde et godt rykte på seg som seriøse samarbeidspartnere. Deres tjenester ble anbefalt av bl.a. sosialkontor, menigheter og

flest begravelser. Kanskje det kunne vært nyttig i møte med den gjenlevende i et ekteskap, å forsiktig høre om det er et behov for rådgivning i forhold til organisering av økonomi. Dette kan for eksempel tas opp som et tema i en sorggruppe som flere menigheter driver. Jeg fikk fortalt engang om en enke som fortvilet sa at det alltid hadde vært mannen som tok seg av økonomien. Nå når han var død, hadde hun ingen peiling på hvordan hun skulle for-

problemer kan være en av årsakene til ekteskapsproblemer. Flere og flere menigheter driver ekteskapskurs i dag. Dette vil også kunne være et forum hvor man kunne undersøke behov for, eventuelt opplyse om gjeldsrådgivning.

Dersom man bestemmer seg for at man vil drive med denne typen arbeid, er det svært viktig at man baserer seg på å gjøre dette profesjonelt. Jeg ser for meg at det derfor vil være viktig å trekke

mennesker som var blitt hjulpet gjennom deres arbeid.

Hvordan organisere gjeldsrådgivning i en menighet i Norge?

Vi vet fra erfaringer i Den finske kirke at enkeltmenigheter tar på seg arbeid med gjeldsrådgivning. Tilsvarende kunne også tenkes på ulike områder innenfor den norske virkeligheten.

Det første man da må se på, er om det finnes et reelt behov for dette i menigheten. For å finne ut av dette kan man bl.a. undersøke hos offentlige myndighet i lokalsamfunnet. De vil kunne bidra med opplysninger om arbeidsledighet, trygdeordninger osv.

Den Norske Kirke er den instans i Norge som forretter

holde seg. Ikke nok med at hun hadde mistet mannen, men hun sto også hjelpeløs i forhold til hva hun skulle gjøre økonomisk. Her kunne kirken hatt en naturlig inngangsport for å formidle hjelp der den var å finne. Man må selvfølgelig gå fram med takt og tone. Når det gjelder penger kan nok de fleste av oss være "hårsåre", og skeptiske i utgangspunktet til motiver osv. Her tror jeg nok kirken vil ha fordeler.

I noen situasjoner vil behovene være mer åpenbare. Det vil være i de lokalsamfunn som opplever at en større industribedrift går konkurs. I slike situasjoner vil ulike typer rådgivning være aktuell.

Jeg nevnte at økonomiske

inn hjelp utenfra til å begynne med. Gjeldsrådgivning er ikke noe man bare starter opp med, det finnes gitte regler i norsk lov om dette (Gjeldsordningsloven). De instanser det vil være naturlig å trekke inn som ressurs tror jeg vil være; kommune, sosialkontor og trygdekontor, bank, og eventuelt juridisk assistanse. Disse kan bidra med viktig informasjon, og kanskje gi kursopplæring. Jeg tror også en viktig del av opplæringen vil være hvordan man intervjuer en klient i en slik vanskelig situasjon. For mange kan det nok være en høy terskel å trå over, det å måtte søke økonomisk rådgivning. Derfor vil det være viktig at klientene blir møtt på en måte som gjør at de

GJELDSRÅDGIVNING...

ikke vil føle seg enda mer ille til mote. I England la man stor vekt på at det var kun rådgiver man var. Hele tiden var det klienten som bestemte hva som skulle gjøres. Dette tror jeg er svært viktig, ikke minst for å bevare klientens verdighet.

Å drive gjeldsrådgivning krever mye tid og arbeid. Det vil derfor være nødvendig å trekke inn frivillige som kan gjøre dette. I flere menigheter i Norge består den aktive del av menigheten av eldre. Kanskje ville det være en ide å

utfordre nettopp noen av disse til å avsette tid til å være med på denne typen arbeid. Fordelen med å bruke godt voksne mennesker er bl.a. de er i besittelse av en lang livserfaring som vil være nyttig. Kunnskap er også viktig, og jeg tror at mange eldre sitter inne med nettopp den type kunnskap som er viktig her. For noen kan det kanskje også være en måte å føle at noen har bruk for dem. Hvor mange medhjelpere man vil trenge vil variere fra sted til sted, og kanskje fra tid til tid.

Det vil medføre en del utgifter å drive med denne typen arbeid. Man vil for eksempel trenge lokaler hvor man kan være. Dessuten vil man trenge en del teknisk utstyr som bl.a. datamaskin, telefon, arkivskap, kopimaskin osv. Dette blir en avveining den enkelte menighet må ta, om de ønsker å prioriter denne type arbeid i sin menighet, som en del av diakonien.

Kontoret i England var registrert for å drive med gjeldsrådgivning, dette bl.a. for å ikke bli rettslig ansvarlig for sine klienters gjeld dersom de av en eller annen grunn ikke oppfylte sin del av avtalen med kreditorene som var gjort gjennom deres arbeide. Jeg antar at noe lignende vil være nødvendig også her i Norge. Jeg så også der borte at noen prøvde å utnytte deres tjenester, og slik må man nok regne med. Det vil derfor være spesielt viktig at man ikke blir økonomisk rettslig ansvarlig for klientens situasjon.

En uavhengig part som en

menighet vil være, vil ha stor frihet til å handle på klientens vegne. Menigheten står ikke til ansvar for noen part, og har heller ikke økonomiske interesser i saken. Dette gjør at lojaliteten til klienten kommer først. Jeg har sett hvordan mennesker uten formell kompetanse kan nå svært langt nettopp p.g.a. nettopp dette.

En annen ting som kan være en fordel dersom man arbeider som frivillig, er at man er ikke fastlåst i tanker om hvordan ting skal være. «Uvitethet» kan noen ganger være en fordel. Man ser ikke de begrensninger som en normalt ville ha gjort, og derfor gir man seg heller ikke så lett hvis noe oppleves urettferdig. Men dette kan også være en ulempe som bl.a. gjør det vanskeligere og mer tungvint og arbeide.

Menigheten vil også være i stand til å hjelpe klienten i andre typer problem som knyttes opp til hovedproblemet. Diakoni dreier seg om å hjelpe mennesker i alle former for nød, materiell så vel som åndelig og sosial nød. I noen tilfeller kan det bli aktuelt med annen form for hjelp, eller bare en som lytter.

Mange vil nok også unngå å føle seg som klienter i en slik type setting. For den eventuelle "klient", tror jeg det vil være en stor fordel. Det at man opplever at det er jeg som har ansvaret og tar ansvaret i mitt eget liv, ikke en rådgiver på sosialkontoret som forteller meg hva jeg

skal gjøre. Jeg har sett hvordan organisering med oppfølging av klienten har snudd hele perspektivet på en situasjon som for den det gjaldt. Det at det hele tiden skjer på klientens premisser, gir en følelse av mestring.

Konklusjon

Gjeldsrådgivning kan bli en svært konkret måte å møte mennesker på i deres virkelighet. Noen kan også føle at de blir møtt med Guds kjærlighet på en konkret og reell måte. Selv om vi er et av verdens rikeste land, finnes det gjeldsøfre og mennesker som ikke har orden på sin privatøkonomi også hos oss. Her er kanskje et område for kirkes diakoni å satse på som til nå ikke har vært særlig diskutert?

Litteratur:

- *Kopisamling i sjesorg for T.O. Diatehs. Diakonhjemmets høgskolesenter, Oslo.*
- *Rogalands modellen, (Brochure utgitt av) Den Norske Bank, Fokus Bank, Kredittkassen, SR-BANK, Namsmannen i Stavanger Stavanger Kommune, Fylkesmannen i Rogaland.*
- *Norges Lover; Lov om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner. (Gjeldsordningsloven) av 17.juli 1992 m. 99.*
- *Degerman, Karin: Friställd och överskuld satt, Helsingfors 1993.*

NOE FOR DEG?

Vi utrufter til tjeneste hjemme og ute

ÅRSSTUDIUM I DIAKONI

20 vekttall

Diakonal fordypning innen:

Menighet Institusjon Misjon

Praksis i inn- og utland
Prosjektarbeid

Søknadsfrist 1. mai

Menighetssøsterhjemmets
Høgskole
Avd. for Diakoniutdanning

Linstowsgt. 5, 0166 Oslo
Tlf. 22 98 63 00 Fax: 22 98 63 50